

Ljudevit Kuščer na poštni znamki

Mitja Jančar

Pojasnilo. Po duši sem filatelist, zato je ta prispevek filatelistično obarvan. Še besedica o Piranu in okolici. V zavesti Slovencev je to prijetno malo mesto ob morju, ki vsaj poleti vrvi ob obilici turistov oziroma enodnevnih obiskovalcev. Mesto ima kaj pokazati. Del tega bo pojasnil ta prispevek. Manj znano je tudi, da smo leta 1894 v Piranu doživeli »revolucijo«. Vsaj tako so poimenovali upor italijanskega prebivalstva, ki je nasprotovalo uvedbi dvojezičnih tabel na sodišču. To pomeni, da Slovenci takrat nismo bili obrobna manjšina v Piranu. In še zadnje pojasnilo. Za ta prispevek je kriv prav *Proteus*.

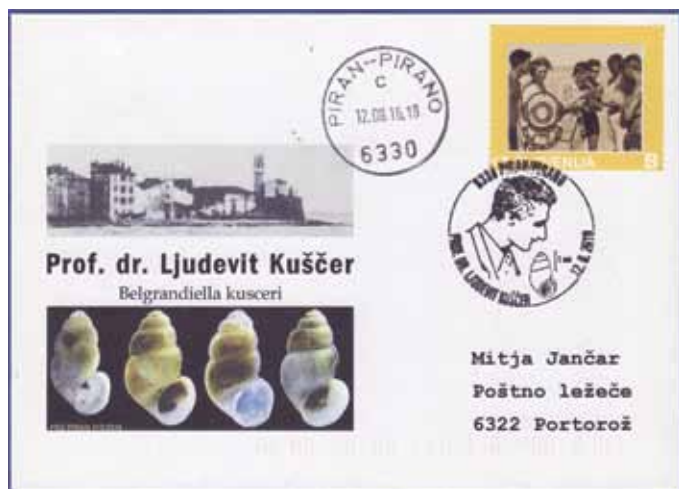
Leta 1991 (*Proteus*, 54: 123) je bil objavljen prispevek ob stoletnici rojstva prof. dr. Ljudevita Kuščerja. Ljudevit Kuščer je bil biolog in zlasti malakolog. Večino svojega raziskovalnega dela je posvetil preučevanju mehkužcev, zlasti podvodnih in podzemeljskih vrst. Preučeval je tudi podzemni svet Krasa in po njem je bilo poimenovanih veliko novo odkritih živalskih zvrst. Seveda sem zastrigel z ušesi, ko sem prebral, da je bil rojen v Piranu. V šoli in tudi drugače so nas prepričevali, da so v obmorskih mestih živeli samo Italijani, in prav zaradi tega je bila ta informacija tako zanimiva. V poštnem prometu so datumi pomemben element, posledično tudi za nas filateliste. Leta 2011 smo se v Filatelistično–numizmatičnem društvu Piran odločili, da obeležimo 125–letnico Kuščerjevega rojstva.

Naslednja težava je bila, da razen Boletovega prispevka drugih člankov o njem ni oziroma drugi povzemajo ta prispevek. Očitno ni bilo v njegovem značaju, da bi se izpostavljaval v javnosti. In tudi njegovo področje ustvarjanja še danes ni medijsko zanimivo. Seveda tudi slik nisem našel in šele zadnji trenutek me je rešil Marjan Richter, sopo-

Ljudevit Kuščer (1891–1944).

tnik njegovih sinov Dušana in Ivana. Skupaj z Muzejem podvodnih dejavnosti, ki ohranja zapuščino Kuščerjev, povezano s športnim potapljanjem, smo se lotili obeležitve 125–letnice rojstva. V ta namen smo pripravili osebno znamko s portretom družine Kuščer, priložnostni žig, v katerem sta portret Ljudevita Kuščerja in polž *Belgrandiella kusceri*. V spominski ovitek smo vključili motiv piranske Punte in primerke polžev. Danes sicer vemo, da se je Ljudevit Kuščer rodil na naslovu Piran 734, vendar moramo mesto te hiše še najti. Na prireditvi, ki je bila 12. avgusta leta 2016 v Muzeju podvodnih dejavnosti v Piranu, smo predstavili žig, znamko in ovitek. Žarko Sajič iz Muzeja podvodnih dejavnosti je predstavil Ljudevita Kuščerja, Marjan Richter pa je s projekcijo fotografij prikazal začetek športnega potapljanja.

Z leve proti desni Dušan, Marjeta in Ljudevit Kušcer. Rača 1939.

Dogodka se je udeležil tudi njegov vnuk Samo (Ivan) Kušcer. Med drugim je povedal, da se v družini nikoli niso pogovarjali, da je bil ded rojen v Piranu.

Nekoliko starejši projekt, ki je na žalost zamrl, je imel naslov *Slovensko morje*. V tem projektu smo sodelovali z Akvarijem. Pri prvi spominski izdaji smo uporabili morskega konjička, potem ko smo ugotovili, da so ga ustanovitelji uporabili kot maskoto.

Če smo v prejšnji državi imeli veliko znamk, vezanih na morje, smo pri Pošti Slovenije opazili, da ni tako. Sedež pošte je daleč od morja. Poleg tega, da živimo ob morju, so nekateri kolegi bili tako ali drugače povezani z njim. Ideja, da redno pripravljamo društvene izdaje na to temo, je hitro postala rdeča nit našega delovanja. Seveda smo ostali v grški mitologiji, zato je bila naslednja riba kovač (*Zeus faber*), okoli katere se je spletlo kar nekaj legend (slika na naslednji strani zgoraj). Sledila sta dve izdaji, ki sta obeležili začetek in konec obnove akvarija. Pri kovaču nam je s fotografijami pomagal Marjan Richter, vendar smo kmalu ugotovili, da bi potrebovali ilustratorja. Z ilustracijo lahko prikažemo podrobnosti, ki se na fotografiji lahko izgubijo. Na srečo se je projektu pridružil Matjaž Učakar, ki je za Pošto Slovenije ustvaril že veliko

znamk. Njegova priljubljena tehnika je ustvarjanje z zračno pršilko. Danes ustvarja z računalnikom.

Pri prvem skupnem projektu, sicer pa že petem zaporednem pod imenom *Slovensko morje*, smo prikazali kavalala. Žig prvega dne in izid znamke s tem motivom je bil 1. aprila 2010, tudi sicer smo se tega datuma držali pri naslednjih izdajah. Datum ni bil izbran naključno. Tega dne se začne ribolovna sezona v rekah. Dan norcev in ribištvo sta zelo povezana in v italijanščini se na primer prvoaprilski šali reče »pesce d'aprile«.

Jeseni so za datum izbrali obrnjeno letnico, tokrat je bil na vrsti črv cevkar, perjaničar, Spalanzanijev spirograf (*Sabella spallanzani*). Tega smo uvrstili v program na mojo posebno željo in je za ilustratorja pomenil poseben izziv, ki ga je opravil z odliko, kot tudi sicer pri vseh ostalih. Nemalo zaslug ima Marjan Richter, ki je pomagal s svojimi fotografijami, predvsem pa bdel nad končno oblikovano ilustracijo. S spirografom je Akvarij Piran dobil svoj poštne nabiralnik in ilustrirani dnevni žig (ribje luske). Filatelisti smo sicer želeli nekaj več, to je poštne nabiralnico s svojo poštne številko, ki bi delovala kot pogodbeni pošta. Vendar smo tudi ilustriranega dnevnega žiga zelo veseli.

Tem projektom so sledili frater, kanoča, kot v narečju

imenujejo morsko bogomoljko (*Squilla mantis*), špar, morska vetrnica, orada in ribon. Pri vseh izdajah smo pripravili žig osebno znamko in razglednico in iz vseh teh treh izdelali maksimum karto. Znamka, požigosana, je na prednji strani razglednice. Zaradi usklajenosti motivov ji pravijo maksimum karta.

Kmalu je Pošta Slovenije ugotovila, da je naš projekt zanimiv, zato je uvrstila v program za leto 2013 štiri ribe. Črniko, sipo, želvo in ciplja je izbral vodja akvarija Valter Žiža. Ko sem sedel z Valterjem in Matjažem, smo razglabljali, kaj narediti, da bi bile znamke privlačne. Vonj po rožah na znamkah poznamo, vendar ribe lahko samo smrdijo. Kaj, če jih posujemo s soljo, saj imamo soline. Valter je sicer podvomil zaradi higroskopnosti soli, vendar je Matjaž dejal, da bo ta problem pač rešil tiskar. Potem smo samo upali, da bo izbor za oblikovanje znamk padel na Matjaža. In ko je Matjaž dobil dodatno naročilo, da izdela šablono, kje naj bo posuta sol, smo vedeli, da

bomo dobili prve znamke, posute s soljo, na svetu. Ko sem ob predstavitvi orade omenil, da septembra dobimo »slane« znamke, je Janez Mužič to objavil v nedeljski izdaji *Slovenskih novic*. V času kislih kumaric so to informacijo povzeli mediji v naših nekdanjih bratskih republikah. Opaziti je bilo, da nam Hrvatje ta »izum« zavidajo, saj so edini imeli pikre pripombe.

Matjažu sem pomagal z motivom izlova cipljev, ki ga je uporabil kot okvir znamke na bloku, in z motivoma dvojbornega topa (po piransko batelon) in bizarko (italijansko bisarca). Z dvema bizarkama so položili trato okoli jate cipljev in jo potem vlekli na obalo.

In ker se železo kuje vroče, Pošta Slovenije za letošnji september načrtuje izid štirih znamk, tokrat z motivi delfinov in kitov. Tudi te je oblikoval Matjaž Učakar in tudi te so oblikovno (fosforni nanos okostja) in tehnološko (digitalna aplikacija za pametni telefon) zanimive.

Vabljeni v Piran, staro mesto s sodobno dušo.

Naše nebo • Astronomi odkrili planet okoli Proksime Kentavra

Astronomi odkrili planet okoli Proksime Kentavra

Mirko Kokole

Od odkritja prvega planeta zunaj našega Osončja sta minili dobri dve desetletji in v tem času so astronomi odkrili že lepo število takšnih planetov. Trenutno jih poznamo 3.518 in so vseh vrst in velikosti, od majhnih Zemlji podobnih planetov do velikanov, skoraj stokrat večjih od Jupitra. Prav tako kot njihova raznolikost je velika tudi raznolikost zvezd, okoli katerih se gibljejo. In zato odkritje planeta okoli zvezde HIP 70890 ne bi bilo nič posebnega, če ne bi bila ta zvezda nam najbližja. Zvezdo poznamo bolj po imenu Proksima Kentavra.

Proksima Kentavra (Proxima Centauri) je nam najbližja zvezda. Odkrili so jo leta 1915. Na nebu se nahaja v ozvezdju Kentavra približno dve ločni stopinji proč od zvezde α Kentavra. Trenutno je od nas oddaljena le 4,24 svetlobnega leta - to je razdalja, ki jo svetloba prepotuje v 4,24 leta. Proksima je gravitacijsko povezana z zvezdo α Kentavra, ki je tudi sama dvojna zvezda. Od α Kentavra je oddaljena 15 tisoč astronomskih enot. Za obhod potrebuje približno pol milijona leta.